

עפ"ת 64855/11/21 - יair Israel לוי נגד מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי בירושלים
בשבתו כבית-משפט לערעורים פליליים

עפ"ת 11-21-64855 לוי נ' מדינת ישראל
תיק חיצוני: 50251351917

לפני כבוד השופט מרדכי כדורי
בעניין:
יאיר ישראל לוי
ע"י ב"כ עו"ד יונתן קיוול
המעורער

נגד

מדינת ישראל
ע"י ב"כ עו"ד הiliary ברגמן
מפרקליות מחוז ירושלים
המשיבת

פסק דין

לפני עורך על פסק דין של בית המשפט לערעור בירושלים (כב' השופט נ' מהנא, סגן נשיא) מיום 10/10/2021 בתיק תת"ע 3303-06-21, בו הרשע את המערער בעבירה של נהיגה ללא רישיון נהיגה, לפי סעיף 10(א) בפקודת התעבורה [נוסח חדש] תשכ"א-1961, והטיל עליו פסילה מלנהוג למשך שלושה חודשים, קנס בסך 1,200 ל"נ ופסילה על תנאי.

עיקר הדיון בערעור נוגע למשמעותו של הביטוי "תושב ישראל" שבתקנה 765א בתקנות התעבורה, תשכ"א-1961 (ازכור להלן של "תקנה" סתם, מתייחס לתקנות האמורות).

הרקע:

1. בעובדות כתוב האישום שהוגש נגד המערער נטען, כי ביום 2/8/2021 המערער נהג ברכב מנوعי פרטיו, על אף שמדובר לא היה מורשה נהיגה.
2. המערער כפר בתשובהו לאיושם בעובדה שלא היה מורשה נהיגה. המערער טען, כי הוא לא "תושב ישראל", וכיון שכן היה רשאי לנוהג באמצעות רישיון הנהיגה הזר שקיבל, שניתן בארצות הברית.

הכרעת הדין של בית המשפט קמא:

3. בית המשפט קמא ציין בהכרעת דין שמחלוקת הצדדים מתמקדת בשאלת האם המערער "תושב

עמוד 1

"ישראל", כמשמעותו הביטוי בתקנה 567א, אם לאו. הובהר, כי אם המערער "תושב ישראל", חלה בעניינו תקנה 567א, לפיה היה עליו להחזיק ברישון נסיגת ישראלי, ולא היה די ברישון הנסיגת הזר שביבדו. לעומת זאת, אם המערער לא "תושב ישראל", חלה בעניינו תקנה 567, לפיה הוא רשאי לנוהג במועד האירוע על סמך רישון הנסיגת הזר שברשותו.

.4. בית המשפט קמא קבע, כי הריאות שהוגשו לפני אין מספיקות על מנת לקבוע ממצאים עובדיתיים בשאלת שבמחלוקת. נקבע, כי הכרעה בשאלת האמורה מחייבת בחינה לא פשוטה, שלא ניתן לעורר אותה במסגרת דיון בבית המשפט לטעורה בעת דיון הנוגע לרישון נסיגת.

.5. יחד עם זאת נקבע, כי המערער היה מחויב להחזיק ברישון נסיגת ישראלי גם אם הוא לא "תושב ישראל". תקנה 567(א)(2)(ב). אך נקבע, מאפשרת למי שאינו תושב ישראל לנוהג שכברשותו רישון נסיגת זר למשך תקופה של שלושה חודשים בלבד. כיוון שעד למועד האירוע המערער שהוא בארץ פרק זמן ארוך יותר ולא החזיק רישון נסיגת ישראלי, הוא הורשע בעבירה שיוחסה לו.

תמיכת טענות הצדדים בערעורים:

.6. המערער טוען, כי קביעתו של בית המשפט קמא, לפיה חלה בעניינו תקנה 567(א)(2)(ב), שגiosa. לטענתו, התקנה הרלבנטית בעניינו היא תקנה 567(א)(2)(א), לפיה מי שאינו תושב ישראל רשאי לנוהג בישראל על סמך רישון נסיגת זר במשך שנה.

.7. לטענת המערער, המבחן להיווטו של אדם "תושב ישראל" הוא מבחן מירב הנסיבות, ולא מבחן של אזרחות. כיוון שהמעערער ביקר בארץ, לטענתו, שלא מטרו כוונה לשוהות בה באופן קבוע, אין לראות בו כ"תושב ישראל".

.8. המשיבה תומכת בתוצאה של הכרעת הדיון, וטוענת כי אין לשנות ממנה. המשיבה אמונה מסכימה שנפללה טעות בקביעתו של בית המשפט קמא בדבר תחולתה של תקנה 567(א)(2)(ב). יחד עם זאת טענת, כי היה על בית המשפט קמא להרשיע את המערער מטעם אחר.

.9. המשיבה אינה חולקת על טענת המערער, לפיה הוא לא מתגורר בדרך קבוע בישראל וביקורו בארץ געשה ללא כוונה להשתקע בה. יחד עם זאת טענת, כי מבחן מירב הנסיבות אינו רלבנטי לצורך הכרעה בשאלת התושבות בארץ, ולא היה על בית המשפט קמא להידרש לו. לעומת זאת, "תושב ישראל" הוא כל מי שנמצא בישראל כאשר הוא אזרח ישראלי, מחייב באשרת עולה או בתעוזת עולה או ברישון לישיבת קבוע. כיוון שהמעערער הוא אזרח ישראל ונמצא בישראל במועד האירוע, חלה בעניינו תקנה 567א והוא נדרש להחזיק ברישון נסיגת ישראלי.

.10. לטענת המשפט, תכליתה של תקנה 567 היא לאפשר פיקוח על אדם השוהה בארץ תקופות ממושכות, לאפשר לחיבר אותו לנוקוט באמצעות תיקון ולמנוע את הצורך של "שוטר בשטח", כלשונה, להידרש ל מבחן מירב היזיקות.

דין ומסקנות:

.11. אקדמיים אחרים ואומרים כי דין הערוור רשאי היה לנוהג במועד האירוע כשבישותו רישיון נהיגהزر בר תוקף, שכן אין הוא "תושב ישראל", ובענינו חלה תקנה 567(א)(2)(א) ולא תקנה 567(א)(2)(ב).

.12. נושא התנוועה הבינלאומית מוסדר בחלק ט' של תקנות תעבורה. התקנות מבוחנות, לצורך היתר הנהגה בישראל, בין ארבע קבוצות של נהגים: תושבי ישראל; תושבי יהודה והשומרון ורכעת עזה (להלן: "האזור") שאינם רשומים במרשם האוכלוסין בישראל; מי שאינם תושבי ישראל ולא תושבי האזור (להלן, לשם הנוחות: "**תושבים זרים**") שניתנה להם אישרת כניסה לישראל; תושבים זרים שלא ניתנה להם אישרה כאמור.

במקרה זה עניין לנו בהבנה שבין נהגים תושבי ישראל, בענינם דינה תקנה 567 אשר כוורת השוללים שלה: "**רישיון נהיגה לתושב ישראל ששחה מחוץ לישראל**", לבין תושבים זרים שניכסו ארצה כשבידם אישרת כניסה כדין, בענינם דינה תקנה 567 אשר כוורת השוללים שלה: "**רישיון נהיגה זר**".

העורער אינו "תושב ישראל":

.13. תקנה 567 האותקנה לראשונה בתקנות התעבורה (תיקון מס' 5, התשס"ב-2002, שפורסמו ביום 13/8/2002. כוורת השוללים שנקבעה בצדה של התקנה הייתה: "**רישיון נהיגה לעולה ולתושב חוץ**", ונוסחה המקורי היה:

"**עליה חדש, אזרח ישראל או תושב ישראל הרשי לשבת בישראל ישיבת קבוע,**
אשר שהה מחוץ לישראל במשך תקופה של שנה רצופה אחת לפחות לפני יום
כניסתו الأخيرة לישראל, רשאי נהוג ברישיון נהיגה זר, ברכב המתאים לדרגת
רישונו, במשך תקופה של שנה מיום כניסה לישראל בלבד שנטקיעמו בו תנאי
הגיל האמורים בתקנות 188 עד 190".

.14. בעת שנוסחה המקורי של התקנה האמורה עמד בתקפו, דין בית המשפט העליון בקשה למשפט חוזר שהגיש אזרח ישראל ותושב אנגליה, שהחזיק ברישיון נהיגה בריטי בר תוקף ושזה בארץ ללא כוונה לשחות בה דרך קבוע. אותו אדם הורשע בבית משפט השלום, על פי הודהתו שניתנה במסגרת הסדר טיעון, בין היתר, בעבירה של נהיגה ללא רישיון. נקבע, **באישור המשפט**, כי בענינו חלה תקנה 567 טיעון, בין היתר, בעבירה של נהיגה ללא רישיון. נקבע,

העוסקת במילוי תפקידיו של אוטו אדם בעבירה של נהיגה ללא רישיון נהיגה בתוקף נועשתה בטעות (מ"ח 8114/12 כהן נ' מדינת ישראל, 2013; ליהלן: "ענין כהן").

15. נוסחה הנ"ל של תקנה 756א תיקן לנוסח הנוכחי במסגרת תקנות התעבורה (תיקון מס' 7), התשע"ח-2018, שפורסם ביום 6/2/2018 (ליהלן: "תיקון מס' 7"). כוורת השולטים של התקנה שונתה ל: "**רישיון נהיגה לתושב ישראל ששזה מחוץ לישראל**", ונוסחה העדכנית הוא כדלהלן:

"**תושב ישראל אשר שהה מחוץ לישראל במשך שנה רצופה אחת לפחות, בשנתיים שלפני יום כניסה האחרון לישראל, ובידו רישיון נהיגה זר בר-תוקף, יראו אותו כבעל רישיון נהיגה בר-תוקף בישראל, ברכב המתאים לדרגת רישיון הנהיגה הזר שלו, בתנאים האמורים בפסקאות (1) ו-(1א) שבתקנה 756(א), למשך שנה אחת מיום כניסה האחרון לישראל; לעניין תקנה זו, "****כניסתו האחרונה לישראל**" - שלפניה הוא שהה מחוץ לישראל תקופה של 14 ימים רצופים".

16. תיקון נוסף שנעשה במסגרת התקיקון האמור הוא הוספת הגדרה למונח "**תושב ישראל**" בחלק זה של התקנות, והשוואתו להגדרה שנקבעה בתקנה 170:

"**תושב ישראל** - כהגדרת '**תושב'** בסעיף 1(א) לחוק מרשם האוכלוסין, התשכ"ה-1965".

בסעיף 1(א) בחוק מרשם האוכלוסין, התשכ"ה-1965 (ליהלן: "חוק מרשם האוכלוסין") נקבע:

"**'תושב'** - מי שנמצא בישראל כזרים ישראלי או על פי אישרת עולה או תעודה עולה, או על פי רשיון לישיבת קבוע".

17. משמעות המונח "**תושב**" בחוק מרשם האוכלוסין נدونה בבית המשפט העליון. נקבע, כי אזרח ישראל המבקר בארץ מבליל לקבוע בה את מרכז חייו, אינו "**תושב**". נדרשת, כך הובהר, ישיבת קבוע בישראל (בג"ץ 393/18 אומיה נ' מדינת ישראל משרד הפנים, 2019/4/30; בג"ץ 7092/07 קורנבליט נ' משרד הפנים - מנהל מינהל האוכלוסין, 2009/12/7; ליהלן, בהתאם: "ענין אומיה" ו"ענין קורנבליט").

18. לטענת המשיב, אין בפסקין דין האמורים כדי לס"ע בפרשנות הביטוי "**תושב ישראל**" בענייננו.

לעמדתה, פסק הדין בעניין כהן ניתן לפני שהותקן תיקון מס' 7, וקודם שהמונה "תושב ישראל" הוגדר תוך הפניה לחוק מרשם האוכלוסין. لكن, הפרשנות שניתנה בעניין כהן לתקנה 565א אינה חלה בעניינו של המערער.

עוד טוענת המשיבה, כי פסקי דין בעניין אומיה ובעניין קורנבליט אינם עוסקים בדיני התעבורה, אלא בענייני מרשם האוכלוסין. لكن, "לא ניתן לקראו מתוכם פרשנות לענייננו" כלשונה.

.19. כפי שיפורט להלן, לא ניתן לקבל את עמדת המשיבה.

.20. כדי, לצורך פרשנותו של דבר حقיקה יש לעמוד על שלושה מבחנים נדרשים: לשונו של דבר החוקיקה; תכליתו הסובייקטיבית ("כוונת החוקיק"); תכליתו האובייקטיבית (בג"ץ 3353/18 **קליבור נ' משרד הפנים**, 20/9/2020). לשון דבר الحقיקה משתמש נקודת מוצא לבחינות הפרשנית, אך אינה קובעת לבדה את משמעותו הפרשנית. על מנת לעמוד על הפרשנות המשפטית יש לבחון את מתחם האפשריות הלשונית האפשרות, את ההקשר הלשוני של הביטוי ואת המשמעות המבשימה את תכלית החוק (ראו: אהרון ברק **פרשנות במשפט** כרך שני 97 - 107 (תשנ"ג-1993)).

שעה שמדובר בפרשנות בפלילים מתווסף מבחן רביעי. לאחר שנמצא אילו מבין הפרשניות המוצעות מASHI את תכלית הנורמה האוסרת, על בית המשפט לברור מבין פרשניות אלה את זו שמקלה עם הנאשם (ע"פ 96/96 **כהנא נ' מדינת ישראל**, פ"ד נב(1) 535).

.21. מתייעוני המשיבה, המתמקדים בהגדרת המונח "תושב" בחוק מרשם האוכלוסין, עולה כי לעמדתה די במרקזה זה בלשונו של סעיף 1 בחוק האמור כדי לעמוד על פרשנותו. ברם, הגדרת המונח "תושב" בחוק מרשם האוכלוסין אינה מסתמכת בקיומה של אזרחות ישראלית, אלא כוללת דרישת לקיומו של רכיב נוסף - הימצאות בארץ. כפי שלמדנו מעניין אומיה ומפני קורנבליט, המונח "נמצא בישראל" יכול לשאת פרשנות לפיה נדרש ישיבת קבוע בישראל ואין די בהימצאות סתמית בארץ.

אין די אפוא בהגדירה האמורה לבדוק כדי לעמוד על משמעות הביטוי "תושב ישראל".

.22. אכן, כפי שטוענת המשיבה, תכליתה של תקנה 565א הוא לא אפשר פיקוח יעיל, הכלול חייב בנסיבות אמצעי תיקון, על נהגים תושבי ישראל. אולם, כפי שלמדנו מעניין כהן, בסיסו הבדיקה בין תקנות 567 ו-565א עומדת שאלת מרכז חייו של הנהג, כך שפיקוח כאמור יוטל על נהג שמרכז חייו בישראל.

.23. יכולה מתייעוני המשיבה, לסבירתה, תיקון מס' 7 הרחיב את תחולתה של תקנה 565א כך שתחול על קבוצה גדולה יותר של נהגים. בעוד לפני התקון האמור התקנה הנזכרת חלה רק על אזרח ישראל

שמרכז חייו בארץ, לאחר התקון היא חלה גם על אזרח ישראל שמרכז חייו אינו בארץ. בנוסף, התקון הביא להקלת הנטל על "השוטרים בשטח", שאינם נדרשים עוד לעמוד על מרכז חייו של הנגה. אולם, על מנת לאש את עמדתה האמורה היה על המשיבה להציג תשתיות שיהיה בה לבסס מסקנה לפיה זו הייתה תכליתו של התקון. המשיבה לא עשתה כן. טענתה כי עניין כהן אינו משמש בסיס לפרשנות התקנה 567א בנוסחה הנוכחי נטענת בסתם, כשהיא נעדרת התייחסות להקשר שבין מסקנת בית המשפט בעניין כהן לבין תכליתו של התקון או לבין תכליתה של התקנה בנוסחה המקורי. במאמר מוסגר צוין, כי לא פורסמו דברי הסבר בעניינו של תיקון מס' 7, לא נערך דיון בעניינו בוועדת הכלכלה של הכנסת ולא הוצגו מטעם המשיבה חומר רקע שהוא בהם לעמוד על פרשנות התקנה בכלל, ולתמור בפרשנותה של המשיבה בפרט.

.24 יתרה מכך. יושם אל לב כי התקנה 567א בנוסחה המקורי חלה, בין היתר, על "אזרח ישראל". למרות האמור, ועל אף שהנהג שענינו נדון בעניין כהן היה אזרח ישראל, קבע בית המשפט העליון שכיוון שמרכז חייו מחוץ לישראל, חלה עליו התקנה 567, ולא התקנה 567א.

בניגוד לנוסחה המקורי של התקנה 567א, בא תיקון מס' 7 ומבהיר כי התקנה תחול על אזרח ישראל **הנמצא בארץ**. במסגרת התקון **נוסף** אפוא דרישת הימצאות בארץ, דרישת שזכרה לא בא באופן מפורש בנוסח המקורי.

ברור אפוא שתיקון מס' 7 לא הביא להרחבת תחולתה של התקנה 567א על אזרח ישראל אל מעבר לנוסחה המקורי. נראה, כי התקון מבהיר את היקף תחולתה של התקנה 567א על אזרח ישראל, באופן התואם את הפסיקה בעניין כהן ואת פרשנות הביטוי "תושב" הקבוע בחוק מרשם האוכלוסין, כפי שפורש בעניין אומיה ובעניין קורנבליט.

מכל מקום, אם יש לראות בתיקון מס' 7 כمبرיא לשינוי בתחולתה של התקנה 567א על אזרח ישראל הרי שמדובר בנסיבות של מרחב תחולתה, וודאי שלא בהרחבתה והחלתה על אזרחים שלא באו בגדרה קודם לתיקון.

תיקון מס' 7 אינו משנה אפוא לעניינו של המערער מפסיקתו של בית המשפט העליון בעניין כהן.

.25 אף שדי באמור כדי לאמץ את עמדת המערער, לפיה אזרח ישראל שמרכז חייו בארץ נזכר המבקר בארץ ללא כוונה להשתקע בה איןו "תושב ישראל" לעניין התקנה 567א, אוסיף, בקיצור נמרץ, שלושה שיקולים התומכים בפסקנה זו:

א. הוראות חוק רבות נוקטות במונח "תושב ישראל". לעיתים, נקבעה בחוק מסוים הגדרה למונח, לצורך אותו חוק. לעיתים, נותר המונח סתום (ראו סקירת החוקה לעניין זה בגב"ץ 3353/18).

קליברין נ' משרד הפנים, פסקה 15, 22/9/2020). מבחן הוראות החוק הרבות בחר מחוקק המשנה להפנות דווקא להגדרה שבחוק מרשם האוכלוסין, לאחר שבענין קורנבליט נקבע שלפי הגדרה זו אין די בהימצאות בארץ לתקופה קצרה כדי לבוא בגדר המונח "תושב".

uberot sheinim neginha bishreal la rishon neginha israeli batokuf yekolot lihiusot bishreal belbad. prshnotah shel mishiba, lfiya gedrath monach "toshav israel" mastefkat bheimatzot akraiyat bishreal, la yozkhat tokon ledrisha lihimatzot baretz, avina matyishbat um hizkha prshnit lfiya hamchukk la meshicht milutio lrik (hsho: u"m 4105/09 **עיריית חיפה נ' עמותת העדה היהודית הספרדית בחיפה**, פסקה 49 בפסק דין של כב' השופט (כתוארה אז) מ' נאור, (2/2/2012).

ג. בדיעו שנערך בוועדת הכלכלת של הכנסת לעניין הגדרת המונח "תושב ישראל" בתקנה 170 (פרוטוקול מס' 469 מיום כ"ג באדר א' התשע"א, 27/2/2011) הבירה ע"ד חוה ראובני, סגנית בכירה ליועצת המשפטית במשרד התחבורה והבטיחות בדרכיהם: "אנחנו מדברים על אזרחים, עולים שקיבלו אשרה או תעוזת עולה או שיש להם רישון ישיבת קבוע. לא תושבים ארעים לסוגיהם". ובהמשך: "יש כל מיני הגדרות של תושב. אנחנו מצמצמים. רק מי שנמצא כאן דרך קבוע. מי שהלך להוציא תעוזת עולה, זה משיחו שמתכוון להשתקע כאן ועד שהוא יגמר את ההכשרה, מן הסתם הוא חי כאן לפחות שנה, או מי שיש לו כבר תושבות קבוע" (ההדגשות אינם במקור).

בעניינו של המערער חלה תקנה 567(א)(2)(ב): ולא תקנה 567(א)(2)(ב)

.26 אשר לתושבים זרים מורה תקנה 567:

"(א) מי שאינו תושב ישראל ואינו תושב אזריך הגדתו בתקנה 578 ובידו רישון נהיגה זר בר תוקף, יראו אותו כבעל רישון נהיגה בר תוקף בישראל בדרגה המקבילה לדרגת רישון הנהיגה שלו, אם נתקיים בו כל אלה:

(1) תנאי הניל האמורים בתקנות 188 עד 190;

(1א) הוא אינו פסול מלקלל רישון נהיגה בישראל, ואם יש לו רישון נהיגה שנייה לפי סעיף 11 לפקודה - הוא אינו פסול מהחזיק בו;

(2) אם הוא נהוג רכב כאמור -

(א) בתקנות 176 עד 181 - שהותו בישראל, מיום כניסה האחרון, אינה עולה על שנה;

(ב) בתקנות 182 עד 185 - שהותו בישראל, מיום כניסה האחרון, אינה עולה על שלושה חודשים.

(ב) לעניין תקנה זו, "כניסתו الأخيرة" - כניסה לישראל שברצוף לפניה שהיא מחוץ לישראל שלושה חודשים רצופים לפחות."

.27 להבהרת התמונה יצין, כי תקנה 567(א)(2) הנ"ל מבינה בין נהגה בסוגים שונים של כלי רכב. נהגה בכל רכב בדרגות הנמוכות (בעיקר אופניים, טרקטורים וכלי רכב פרטיים) מותרת לתושבים זרים עד שנה מיום הכניסה האחרון לארץ (סעיף קטן א'). לעומת זאת, נהגה בכל רכב מڪצועיים (כלי רכב קבועים, מסחריים וכדומה) מותרת עד שלושה חודשים בלבד מיום הכניסה האחרון לארץ (סעיף קטן ב').

.28 כאמור, בית המשפט קמא קבע, כי כיוון שמאז כניסה האחרונה של המערער לישראל חלפו למעלה שלושה חודשים, הרי שגם אם תתקבל עמדת ההגנה ויקבע שהוא תושב זר, היה עליו להציג ברישויו נהגה ישראלי, בהתאם לתקנה 567(א)(2)(ב).

ברם, המערער נהג במועד האירוע ברכב פרטי, ולא ברכב מ מקצועי. לכן חלה בעניינו תקנה 567(א)(2)(א), וכיון שטרם חלפה שנה מאז כניסה האחרונה ארצה, הוא לא נדרש להציג ברישויו נהגה ישראלי.

נפלה אפוא טעות במסקנותו של בית המשפט קמא, לפיו המערער נדרש לרישויו נהגה ישראלי גם אם הוא לא "תושב ישראל".

התוצאה:

.29 הערעור מתקבל.

הרשעת המערער מבוטלת, וומה מבוטלים העונשים שהושתו עליו.

ניתן היום, ו' ניסן תשפ"ב, 07 אפריל 2022, בהעדן הצדדים.